

Onnodig misbaar over burgerschap

De conclusies van de ICCS gisteren klinken zorgwekkend, maar moeten met een korreltje zout genoten worden. Ze hebben alleen betekenis binnen een specifiek ideologisch frame: dat van de ICCS en de autoriteiten en instanties die vinden dat scholen te weinig werk maken van de "burgerschapsopdracht".

Regelmatig is er publiek gedoe. Internationaal onderzoek wijst keer op keer uit dat de burgerschapscompetenties van leerlingen beneden peil zijn. Nu net als in 2017 en zes jaar eerder. De reacties zijn even voorspelbaar: scholen moeten meer werk maken van burgerschap. Koren op de molen van OCW en Inspectie. Ons commentaar uit 2017 zou zonder meer herhaald kunnen worden: tekst 02 in de map [Kritisch op burgerschapsvorming: van 25 naar 45 teksten](#).

De zes belangrijkste bedenkingen bij het nieuwste rapport:

1

De onderzoekers stellen dat aan hun methode en interpretaties een neutrale visie op burgerschap ten grondslag ligt. Er zou geen sprake zijn politieke bias. Ze zijn erop gebrand ons hiervan te overtuigen, want vooringenomenheid zou de legitimiteit van zowel onderzoek als beleidsbeslissingen op basis van het onderzoek ernstig problematiseren. Toch wordt het gedragen door een omstreden burgerschapsopvatting (dezelfde als die van de kabinetten Balkenende en Rutte, die sinds 2006 de burgerschapsopdracht aan het onderwijs opleggen).

De bias is te herkennen op bv. pagina's 42, 51, 59, 73, 77 en 78.

Daar (onder andere) blijkt hoe burgerschap begrepen wordt:

blz 42: deelnemen aan vreedzame protesten tegen onrecht en voor het milieu.

blz 42: bijdragen aan helpen in de eigen lokale gemeenschap.

blz 51: actief zijn in de buurt en in jeugdorganisaties (politiek, vakbond).

blz 59, 77, 78: actief zijn in milieubescherming; bewust zijn van milieuproblematiek.

blz 73: positief oordelen over immigratie en immigranten, inclusief hun cultuur.

blz 49: op social media politieke onderwerpen liken, delen, becommentariëren en posten.

(Moet ik uitleggen waarom hier een omstreden opvatting van goed burgerschap uit spreekt? Zo ja, zie teksten 03, 04 en 06 in de map [Kritisch op burgerschapsvorming: van 25 naar 45 teksten](#).)

2

In de manier waarop "burgerschapskennis" gemeten wordt, lijkt, gezien een aantal voorbeeldvragen, vooral algemene intelligentie of algemene kennis gemeten te worden. Zie bijv. blz. 27, 28.

Soms lijkt, ook weer gegeven een aantal voorbeeldvragen, niet zozeer kennis als wel een bepaalde interpretatie van termen gemeten te worden of een bepaalde moraal. Zie bijv. blz. 30.

3

Bij de vorige versies van ICCS is al bezwaar gemaakt tegen de ideologische en beleidsvriendelijke vooringenomenheid van de manieren van meten en interpreteren. Door verscheidene deskundigen en onderzoekers; in NL en elders. Het valt me op dat in het rapport daaraan geen enkele aandacht wordt besteed. Wonderlijk en verdacht.

4

Als 44% van de scholieren verwacht ooit te zullen participeren in legale acties en 48% in illegale acties (blz. 57, 58), dan is het cohort wat mij betreft burger genoeg.

5

ICCS constateert teruglopend vertrouwen in de overheid:

"Het percentage jongeren dat vertrouwen heeft in de landelijke overheid en het nationaal parlement is in Nederland ... lager dan in de meeste vergelijkingslanden".

Niet zoouou opmerkelijk na alles wat we meegemaakt hebben hier de laatste jaren. In plaats van zulk wantrouwen te duiden als (blijk van) burgerschapscompetentie (verstandig en alert burgerschap; kritisch op overheid), doet ICCS het volgende:

"afnemend vertrouwen in de overheid naar aanleiding van schandalen onderstrepen met grote regelmaat het maatschappelijk belang van bevordering van burgerschap".

Zo lust ik er nog wel een. Het kabinet maakt er zelf een zootje van en dát is reden om van school te verlangen om meer aan burgerschap te doen. Kijk naar jezelf.

6

Wat tekenend is (en bedenkelijk), is dat het NL ICCS onderzoek geleid wordt door een hoogleraar van de Onderwijsinspectie. Professor Anne Bert Dijkstra bekleedt een bijzondere leerstoel aan de UvA namens de Inspectie. De Inspectie van het Onderwijs hierover:

"De bijzondere leerstoel aan de UvA functioneert binnen de Afdeling Pedagogische en Onderwijswetenschappen en wordt bekleed door prof. dr. Anne Bert Dijkstra. De leerstoel richt zich op het verkrijgen van kennis rond de socialiseringsfunctie van onderwijs. De afgelopen periode werd empirisch en theoretisch-conceptueel onderzoek uitgevoerd naar onder meer:

*kenmerken van scholen die effectief bijdragen aan bevordering van burgerschap

*burgerschapscompetenties van leerlingen

...

*(inter)nationaal vergelijkend onderzoek naar burgerschapsonderwijs."

Instrumenten om burgerschap te meten en te monitoren komen ook uit de koker van deze leerstoel. Inderdaad: de instrumenten die dezelfde Inspectie aan scholen adviseert bij toezicht op burgerschapsonderwijs.